

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 สรุปผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ขอบข่ายงานทั้ง 12 งาน สำหรับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 170 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan ได้จำนวน 118 คน คิดสัดส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากนั้นจึงนำมาสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มตามขนาดของโรงเรียนและใช้วิธีการจับฉลาก จึงได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการบริหาร และวุฒิสูงสุดทางการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scales)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นโดยเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน ในสังกัดจังหวัดสมุทรปราการทั้งเขต 1 และเขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 118 ฉบับ ได้กลับคืน จำนวน 118 ฉบับ เป็นฉบับที่สมบูรณ์ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้วยค่าร้อยละ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอผลเป็นตารางประกอบการบรรยายและความเรียง

5.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้บริหารเป็นเพศชาย 99 คน คิดเป็นร้อยละ 83.90 เพศหญิง 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10 มีประสบการณ์ในการบริหาร 1-5 ปี และ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.26 และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป 82 คน คิดเป็นร้อยละ 69.48 มีวุฒิทางการศึกษา ปริญญาตรี 81 คน คิดเป็นร้อยละ 68.64 ปริญญาโท 37 คน คิดเป็นร้อยละ 31.36

5.1.2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขิงเทรา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

- 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.83)
- 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.86)

- 3) ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37$, S.D. = 0.93)
  - 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.23$, S.D. = 0.76)
  - 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.45$, S.D. = 0.82)
  - 6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.77)
  - 7) ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.20$, S.D. = 0.79)
  - 8) ด้านการแนะแนวการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$, S.D. = 0.87)
  - 9) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.98)
  - 10) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.78)
  - 11) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.17$, S.D. = 0.77)
  - 12) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$, S.D. = 0.84)
- 5.1.3 ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
- 1) ปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.59$, S.D. = 0.72)
  - 2) ปัญหาด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.64$, S.D. = 0.71)
  - 3) ปัญหาด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.39$, S.D. = 0.86)
  - 4) ปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.70$, S.D. = 0.77)
  - 5) ปัญหาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$, S.D. = 0.73)

- 6) ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.65$, S.D. = 0.76)
- 7) ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.63$, S.D. = 0.78)
- 8) ปัญหาด้านการแนะแนวการศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.50$, S.D. = 0.84)
- 9) ปัญหาด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.44$, S.D. = 0.90)
- 10) ปัญหาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.84)
- 11) ปัญหาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.58$, S.D. = 0.78)
- 12) ปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.56$, S.D. = 0.75)

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยดังกล่าว อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

5.2.1 ด้านสภาพการดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภมร วิยะรัตน์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานของโรงเรียนสาธิตมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ กมล หงส์ประสิทธิ์ (2536 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีสภาพการดำเนินงานมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและเป็นที่ยอมรับ

ของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ทรงศักดิ์ ชมสวน และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณา รายด้านปรากฏผล ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมกิต ศรีปราชญ์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากครุขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนใหญ่ยังยึดความรู้เดิมๆ โดยยอมรับ การเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญกับหลักสูตรน้อย ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครอง ชุมชน หรือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยังไม่มี ความสนใจในหลักสูตรเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ในการดำเนินการแต่เพียงผู้เดียวจึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ดังนั้น การดำเนินงานวิชาการ ของโรงเรียนจะต้องให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จึงจะถือได้ว่าบรรลุ เป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังที่วิชย วงษ์ใหญ่ (2525: 184-185) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร ที่มีต่อหลักสูตรว่าต้องศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร การจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร การประชาสัมพันธ์การใช้ หลักสูตรให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียนและชุมชนให้ทราบเกี่ยวกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้างและการจัดประสบการณ์การเรียนของหลักสูตร การขาดการประชาสัมพันธ์ การใช้หลักสูตรของสถานศึกษา โดยเฉพาะกับผู้ปกครองและชุมชนย่อมส่งผลให้ไม่ได้รับความร่วมมือส่งเสริมการใช้หลักสูตรเท่าที่ควร ดังที่ เจอร์รี่ (Jerry. 1996 : 4254-A) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบกราฟฟิคที่มีประสิทธิภาพ พบว่า เพื่อการ ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแล้วควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ทั้งนี้ หน่วยงาน ต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารมีการดำเนินงานมากที่สุด 3 ข้อ คือ การกระตุ้นและสร้าง

ความตระหนักในภาระหน้าที่ของครู มีการส่งครูเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพในวิชาชีพ และมีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนข้อที่ผู้บริหารดำเนินงานน้อยที่สุด คือ การจัดงานแนะแนวในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ การทำวิจัยในชั้นเรียนและการวางแผน การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา (2539 : 2-20) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ต้องให้สอดคล้องกับความสนใจ กับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการที่จะพัฒนากระบวนการเรียน การสอนที่จะส่งผลให้ปฏิบัติได้จริงนั้น ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้ครูวิเคราะห์ปัญหาการเรียน มีการประสานงานการจัดกิจกรรม ประชุม สัมมนา พัฒนาวิธีสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครู ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการนิเทศ ติดตามการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับวิชัย เต็มเศรษฐเจริญ (2530 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การบริหารงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงาน ของกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาโดยส่วนรวมและการจำแนกเป็นรายด้านต่างๆ ด้านมีการปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนได้ให้ความสำคัญ ต่อการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น มีการกำหนดระเบียบการวัดผลประเมินผลและจัดทำ หลักฐานให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผล โดยเฉพาะครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับการวัดผล ประเมินผล เพราะเป็นเครื่องมือที่จะบ่งบอกถึงพัฒนาการของผู้เรียน และประสิทธิภาพการสอน ของครู และเพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง การกำหนด จุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผล การสร้างเครื่องมือวัดและประเมิน การวางแผนการวัดผล ประเมินผล เพื่อแสดงความก้าวหน้าของนักเรียนทุกคน การดำเนินการสอนซ่อมเสริมกรณี ที่นักเรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ดังที่ พันธ์ หันนาคินทร์ (2529 : 243) ได้เสนอแนะสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าการประเมินผลการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูในการที่จะทราบ ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนหาข้อบกพร่องเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ต่อไปสำหรับผู้บริหารหรือในแง่การบริหารการศึกษา การประเมินผลศึกษามีความจำเป็น คือ เพื่อทราบผลการเรียนของนักเรียนและผลการสอนของครู เพื่อประโยชน์ในการเลื่อนขั้น และเพื่อเป็นหลักฐานในการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ ซึ่งสอดคล้องกับแมทท็อกซ์ (Mattox. 1987 : 6061-A) ที่ศึกษาความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษาในรัฐ อิลินอยส์ พบว่า ความต้องการที่มีอยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการที่จะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการประเมินผล

4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารมีการดำเนินงานมากที่สุดคือ การสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นประโยชน์และความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมการทำวิจัยอยู่เสมอ และสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ กษมา วรวรรณ ณ อรุณยา (2539 : 2-20) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้ครูวิเคราะห์ปัญหาด้านการเรียน มีการประสานงานการจัดกิจกรรม ประชุม สัมมนา พัฒนาวิธีสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีอยู่ในระดับปานกลาง สิ่งที่ผู้บริหารดำเนินงานมากที่สุดคือ การสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและการใช้สื่อ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อและพัฒนาสื่อให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น และมีการจัดหาเอกสารทางวิชาการมาบริการให้กับครูและนักเรียน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 6-7) กล่าวไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจัดหาและบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนแก่ครูอย่างเพียงพอ และครบถ้วนทุกกลุ่มประสบการณ์ มีการสำรวจความต้องการ วางแผนเพื่อจัดหาและดำเนินการจัดหา บริการและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ได้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร เพราะเป็นเครื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน การขาดความรู้ ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อ การมีสื่อไม่เพียงพอ การขาดงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ย่อมส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทในการจัดหาและพัฒนาสื่อจัดการอบรมการใช้สื่อเพื่อให้บุคลากรเกิดความชำนาญ ย่อมจะส่งผลให้คุณภาพการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี

6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง สิ่งที่ผู้บริหารดำเนินงานมากที่สุด คือ ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาและจัดแหล่งเรียนรู้ได้อย่างพอเพียงและสอดคล้องกับการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการเรียนการสอนจะบรรลุถึงจุดประสงค์ได้นั้น นอกจากครูผู้สอนและวิธีการสอนแล้ว ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ดังที่ รูล (Ruhl, 1985 : 3216-A) ได้ศึกษาปัจจัยที่ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จมี 5 ด้านหนึ่งในจำนวนนั้นคือ บรรยากาศของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 67) ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริการจัดการอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นห้องเรียน นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

7) ด้านการนิเทศการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้บริหารไม่นำเทคนิคการนิเทศแบบใหม่มาใช้ การกำหนดนโยบายและเป้าหมายการนิเทศยังไม่ชัดเจน ขาดการวางแผนการนิเทศและการยอมรับกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ปรีชานุกูล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองลำพูน พบว่าปัญหาและแนวทางการพัฒนางานด้านวิชาการในโรงเรียน ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศ และมีกิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียนน้อย ผู้นิเทศปฏิบัติกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ ขาดการวางแผน ขาดการติดตามผลการนิเทศ ขาดการยอมรับระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ครูมีภาระรับผิดชอบมาก ทำงานหลายด้าน สอนหลายวิชา สื่อการสอนไม่เพียงพอและเครื่องมือในการวัดผลไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการและแนวทางที่จะส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการของโรงเรียนประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ แมคคาร์ธีร์ (McCarthy, 1971 : 705-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) ได้กล่าว

ไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีบทบาท มีความรับผิดชอบ และบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกเหนือจากการบริหารงานด้านอื่นๆ

8) ด้านการแนะแนวการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการแนะแนวการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยผลการสำรวจพบว่า โรงเรียนยังขาดครูที่จบด้านแนะแนวโดยตรง แต่ทั้งนี้ผู้บริหารได้มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของงานแนะแนวว่าเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติ ดังนั้น ครูทุกคนในสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการแนะแนว นอกจากนี้แล้วสถานศึกษายังให้ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในงานแนะแนวด้วย เนื่องจากผู้ปกครองคือผู้ที่ใกล้ชิดและทราบข้อมูลและปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุด นอกจากนี้หน่วยงานภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแนะแนว เช่น สถานฝึกอาชีพ ควรมีการประสานงานและเปิดโอกาสให้เข้ามาแนะแนวหรือจัดทำเอกสารมาเผยแพร่ความรู้ให้กับนักเรียน เป็นต้น

9) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของทรงศักดิ์ ชมสวน และคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า สภาพการดำเนินงานโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ สิ่งที่ผู้บริหารดำเนินการมาก คือ การจัดประชุม สัมมนา เพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร ผู้บริหารดำเนินการเผยแพร่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้สาธารณชนทราบ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และนอกจากนี้แล้วพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (หมวด 6 มาตรา 47) ยังกำหนดให้สถานศึกษาถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา

10) ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารได้ดำเนินการมากที่สุด คือ มีการประชาสัมพันธ์งานของสถานศึกษาให้ชุมชนทราบ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการ และมีการเลือกสรรภูมิปัญญาเพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพ

และปัญหาและตามความต้องการ ในขณะที่เดียวกันบางครั้งชุมชนไม่ให้ความสำคัญ เนื่องจากไม่มีเวลา นอกจากนี้ การต้อนรับยังไม่ดีพอ แต่ทั้งนี้ โรงเรียนได้พยายามเชิญบุคลากรในท้องถิ่นเข้ามาร่วมงานกับสถานศึกษาอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับการดำเนินการของโรงเรียน เนื่องจากชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และชุมชนถือได้ว่าเป็นแหล่งวิทยาการแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญกับโรงเรียน ดังที่ พนิจดา วีระชาติ (2542 : 21-27) สรุปได้ว่า ชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนในด้านการกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน มีส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของบุคคลในชุมชนนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิใจ (Kijai, 1987 : 329-A) ได้ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้การดำเนินงานของผู้บริหารประสบความสำเร็จด้วยเช่นกัน

11) ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารมีการดำเนินงานมากที่สุดคือ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ มีการนิเทศ ติดตามสรุปผลการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา และดำเนินการพัฒนาวิชาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่นมีค่อนข้างน้อย และชุมชนให้ความสำคัญน้อยเนื่องจากสนใจการประกอบอาชีพมากกว่า

12) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวมวล องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวมวล องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารดำเนินการมากที่สุดคือ มีการสำรวจภูมิปัญญาของท้องถิ่นสำหรับจัดการศึกษามีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคคล องค์กร หน่วยงาน และสถาบันภายนอกมาแลกเปลี่ยนความรู้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องประสานงานกับหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้มีความก้าวหน้า บทบาทที่ชุมชนมีต่อโรงเรียนจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนด้วยเช่นกัน

5.2.2 ด้านปัญหาการดำเนินงาน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรรัตน์ ทวีเลิศ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคเหนือ พบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีปัญหาโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกงาน งานวิชาการ มีปัญหาสูงสุด คือ ครูไม่นำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ประกอบการสอน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีปัญหาอยู่ในระดับมากกว่าทุกด้านทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากงบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรรน้อย สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ และเมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของปัญหารายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏผล ดังนี้

1) ปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา มัสเยาะ (2546 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัญหาการบริหารหลักสูตรอิสลามศึกษาในทัศนะผู้บริหารและผู้สอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สมคิด เจริญหิรัญ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่า ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพระดับปานกลาง สอดคล้องกับ วนิดา สังข์สัจจธรรม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “ผมสวยด้วยอัญชัน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพสูงหรือดีมาก หลักสูตรมีความสอดคล้องกับท้องถิ่น เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ องค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกันดี

ผลการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้อาจเนื่องจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของตนเอง ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องและตรงกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องสร้างความตระหนัก

ให้แก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ มีการวางแผนในการดำเนินงาน มีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน สรุปผล และปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรสถานศึกษาอันจะส่งผลให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจและร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของคนสืบไป นอกจากนี้แล้วในด้านเกี่ยวกับครูผู้สอนผลการวิจัย พบว่า ยังขาดความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ยังยึดความรู้แบบเดิมๆ โดยยอมรับการเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญของหลักสูตรน้อยมาก ผู้ปกครองและชุมชนไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควรจึงทำให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้ในระดับปานกลาง

2) ปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบำรุงรัตน์ เจนนาวัน และคณะ (2544) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุษราคัม จรรย์นาถย์ (2544 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในโครงการปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรมผู้เรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนงานวิชาการ มีการวัดผลประเมินผลการเรียน มีการส่งเสริมด้านวิชาการโดยการจัดประชุม อบรม สัมมนา พร้อมทั้งสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน สร้างบรรยากาศทางวิชาการโดยการจัดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจากสถานศึกษามีการวางแผนก่อนดำเนินงาน ครูผู้สอนมีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตน ผู้บริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนา มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ สามารถใช้สถานที่ภายในสถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ตลอดเวลา มีการดำเนินการนิเทศภายในและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนางาน ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่าให้สถานศึกษาจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้

3) ปัญหาด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรณิศ์ กวานดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า ภาพรวมของโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และยังคงคล้อยกับ สมศรี มธุรสสุวรรณ (2541 : 190-192) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า โรงเรียนในข่ายของกรมสามัญศึกษาเป็นแนวทางจัดทำแผนงาน มีการนิเทศ ติดตามผล ในเรื่องการวัดผล และประเมินผลได้มีการจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและการประเมิน

ผลการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้ อาจเนื่องจากสถานศึกษามีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นเป็นระยะๆ มีการสอนซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน พร้อมทั้งมีการนำข้อบกพร่องจากการนิเทศการสอนและการวัดผลการเรียนมาแก้ไขปรับปรุง อีกประการหนึ่งสถานศึกษาได้ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ จึงทำให้การดำเนินงานด้านการวัดผลประเมินผลมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

4) ปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราณี หนูขาว (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนันต์ กัลปะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และยังคงคล้อยกับผลการศึกษาของ พิทยา บุญสอน (2537) ได้ศึกษาปัญหาการเร่งคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาสรุปได้ว่ามีปัญหาการเร่งคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้ อาจเนื่องจาก ในปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นเรื่องที่สถานศึกษาจะต้องเร่งดำเนินการ เพื่อให้สนองและตอบรับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยแต่ละสถานศึกษาต่างมุ่งเน้นที่จะนำพาให้สถานศึกษาของตนมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศในด้านการศึกษาและในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้ในการบริหารงานของโรงเรียนต่างก็มีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และดำเนินการด้วยตนเอง

ดังนั้นการที่จะให้สถานศึกษามีคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร มีการวางแผนการดำเนินงาน จัดอบรม สัมมนา จัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อทราบระดับคุณภาพ การศึกษาเพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนางานให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ

5) ปัญหาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกรัตน์ ชาญกว้าง (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการศึกษาพบว่า ครูใช้กิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมและสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ต่อความต้องการ สอดคล้องกับ สุภาพ จันตะภาค (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการ และปัญหาในการนำนวัตกรรมทางหลักสูตรและการสอน ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8 พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ครูนำนวัตกรรมมาใช้ในระดับมาก แต่โรงเรียน ผู้บริหาร และครู มีการส่งเสริมและใช้สื่อในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ อมรรัตน์ ทวีเลิศ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลในภาคเหนือ พบว่า งานวิชาการมีปัญหาสูงสุด คือ ครูไม่นำสื่อการเรียนการสอนไปใช้ประกอบการสอน และ ยังสอดคล้องกับ ประภาศ เชนกลาง (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติงานของผู้ช่วย ผู้บริหารฝ่ายวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 11 พบว่า ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการได้ปฏิบัติงานด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์น้อยทุกเรื่อง ได้แก่การจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือการจัดอบรมหรือการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในด้านการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทางการศึกษาใช้ในการเรียนการสอนแก่ครูในโรงเรียน

ผลการวิจัยปรากฏผลเช่นนี้ อาจเนื่องจากในเรื่องของการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีประกอบการสอน พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อ มีสื่อ ไม่เพียงพอกับจำนวนบุคลากร ซึ่งผู้บริหารได้สนับสนุนให้ครูจัดหา จัดทำสื่อขึ้นใช้เอง แต่ เนื่องจากงบประมาณที่โรงเรียนได้รับมีไม่เพียงพอทุกโรงเรียนจึงยึดหลักการผลิตขึ้นใช้เอง โดย ผลิตให้ตรงกับจุดมุ่งหมายในวิชาที่จะสอน สอดคล้องกับวิธีการสอน ผลิตง่ายและลงทุนต่ำ ซึ่ง สามารถช่วยแก้ปัญหาและบรรเทาการขาดแคลนสื่อเพียงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

6) ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บำรุงรัตน์ เจนนาวิน และคณะ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง การจัดกิจกรรมการเรียน

การสอนโรงเรียนได้มีการประสานกับชุมชนในการจัดสภาพแวดล้อมธรรมชาติในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 25 ให้รัฐส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ ศูนย์กีฬาและนันทนาการให้เป็นแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ให้พอเพียงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะจัดหาแหล่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

7) ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการนิเทศการศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มัญญพร บำเพ็ญเชาว์ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ มงคล รุจิวงศ์ (2528 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยอง พบว่า ปัญหาการบริหารงานด้านการนิเทศการสอนมีปานกลาง สอดคล้องกับ ไพบุลย์ หว่างเทิง (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้วผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ กังศิริกุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยปรากฏ เช่นนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารขาดการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษา ในด้านการนิเทศไม่มีการประเมินผลการนิเทศ ไม่มีการนิเทศกันเองภายในสถานศึกษา ขาดการวางแผนการนิเทศ ไม่พัฒนากระบวนการนิเทศ ไม่มีการกำหนดนโยบายและทิศทางการนิเทศที่ชัดเจน ครูไม่มีหลักฐานการนิเทศ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชารี มณีสรี (2538 : 205-206) ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การขาดการยอมรับในตัวผู้นิเทศจึงทำให้การนิเทศมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

8) ปัญหาด้านการแนะแนวการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการแนะแนวการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงพช หมดปีน (2543 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงของจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีปัญหาด้านขาดบุคลากรที่มีความรู้ ด้านการแนะแนว ไม่มีการวางแผนงาน ไม่มีการปฏิบัติตามแผนอย่างจริงจัง ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศไม่มีความรู้ด้านการแนะแนวโดยเฉพาะ นอกจากนี้พบว่า ผลการศึกษายังไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ เข้มพร ทองน้อย (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัญหาการดำเนินงานแนะแนวการศึกษาและอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า มีปัญหาการแนะแนวโดยรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก

โดยสรุปการจัดการศึกษาด้านแนะแนวเป็นกระบวนการหรือกลวิธีที่จะช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง สามารถช่วยตนเองได้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การแนะแนวจึงได้รับการยอมรับในแง่คุณค่าและความจำเป็นอย่างกว้างขวางมากขึ้น เมื่อได้มีการประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 รวมทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 โดยกำหนดให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวไว้ 1 คาบทุกสัปดาห์ ทุกภาคเรียนและตลอดปีการศึกษา จึงทำให้การแนะแนวการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

9) ปัญหาด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับการวิจัยของนรินทร์ มีมากและคณะ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจากการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษามีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ให้นหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ทำให้บุคลากรทุกคนต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่การประชุมอบรม การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากร เตรียมเอกสาร กำหนดเป้าหมาย มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ จัดทำแผน และปฏิบัติตามแผน การติดตาม และประเมินผล ปรับปรุง พัฒนาและ การรายงานความก้าวหน้าต่อสาธารณชนและหน่วยงานต้นสังกัด

10) ปัญหาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สกฤต กังวาลไกล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีประสิทธิภาพผลการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการด้านบริการทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง งานบริการทางวิชาการแก่ชุมชน และด้านงานส่งเสริมวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงทุกกลุ่มประสบการณ์มีประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญและมีความตั้งใจที่จะให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้รวมทั้งต้องการที่จะสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในคงอยู่สืบไป ทั้งนี้สถานศึกษาควรจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยการพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ภายในชุมชนเพราะชุมชนมีบทบาทต่อสถานศึกษาหลายประการ เช่น การกำหนดปรัชญาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียนซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและการที่โรงเรียนจะพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

11) ปัญหาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทริา แก้วสูง (2542 : บทคัดย่อ) กรณีศึกษาความร่วมมือของสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ทวี วาจาस्थ्य (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการประสานงานในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า การ อยู่ในประสานงานมีปัญหาในระดับปานกลาง

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาที่มีมาก คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรปกครองส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาการกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้

อาจเนื่องจากชุมชนไม่เข้าใจในระบบการศึกษา หน่วยงานต่างๆ ไม่ให้ความสนใจในการจัดการศึกษา คิดว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาแต่เพียงฝ่ายเดียว

12) ปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ จำรัส ปัดตานัง (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า อบต. ควรจะตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประสานงานการจัดการศึกษามีการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนช่วยเหลือวัสดุ อุปกรณ์แก่หน่วยงานการศึกษา สนับสนุนงบประมาณ ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สร้างหลักสูตรวิชาชีพในโรงเรียน

จากเหตุผลดังกล่าวการจัดการศึกษาของสถานศึกษาควรเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น จัดตั้งชมรมหรือชุมนุมทางวิชาการ กิจกรรมการแนะแนวทางวิชาการ การแสดงผลงานทางวิชาการ หรือการประชุมปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ อันจะส่งผลให้สถานศึกษาและชุมชนรวมทั้งหน่วยงานต่างๆ เกิดความรัก ความเข้าใจและมีความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้นๆ

5.3 แนวทางการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 ใน 12 ด้าน โดยการวิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้บริหาร ได้พบปัญหาในแต่ละด้าน ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสม (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก จ) ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานวิชาการได้ดังนี้

5.3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์เอกสาร สาระแกนกลาง สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์

2) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษา

3) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

4) นิเทศ ติดตาม ประเมินผลเพื่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรภายในสถานศึกษา ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่

5) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรพร้อมทั้งรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

5.3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) วางแผนการดำเนินงาน โดยส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม

2) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่น มีความเหมาะสมกับผู้เรียน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

3) จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูตามกลุ่มสาระต่างๆ โดยเน้นการนิเทศแบบร่วมมือช่วยเหลือกัน (กัลยาณมิตร) เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

4) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

5.3.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) วางแผนกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

2) กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผล

3) ดำเนินการตามปฏิทินการปฏิบัติงาน โดยส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล ประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4) จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้เน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน

5) มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

5.3.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดปัญหาการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) กำหนดประเด็นและวัตถุประสงค์การวิจัยพร้อมทั้งออกแบบการวิจัย โดยกำหนดวิธีการวิจัย กำหนดการดำเนินการ สร้างเครื่องมือในการดำเนินการ การวัดและประเมินผล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล
- 3) ดำเนินการตามแผนวางแผนเพื่อศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน
- 5) ดำเนินการวิจัย
- 6) รวบรวมผลการวิจัย และเผยแพร่ให้กับสถานศึกษา บุคคล องค์กรอื่น
- 7) ครุณาผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

5.3.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ สำรวจความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้
- 2) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษา
- 3) จัดทำ จัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้กับครูและผู้เรียนอย่างเพียงพอ และหลากหลาย
- 4) ประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 5) ปรับปรุงการผลิต การใช้สื่อเพื่อให้มีคุณภาพ

5.3.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษา สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในและนอกสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ให้พอเพียงและสอดคล้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 2) จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู
- 3) จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 4) มีการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน
- 5) ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 6) กำกับ ติดตาม การใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา
- 7) พัฒนาและปรับปรุงแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เพียงพอและมีความเหมาะสมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

5.3.7 ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศของบุคลากร เพื่อกำหนดระบบการนิเทศ
- 2) วางแผนปฏิบัติการ (Operation plan)
- 3) จัดทำโครงการนิเทศ
- 4) ดำเนินการนิเทศในรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา
- 5) ประเมินผลการจัดกระบวนการนิเทศการศึกษากายในสถานศึกษา
- 6) ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการภายในสถานศึกษา
- 7) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศกับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษากายในเขตพื้นที่การศึกษา

5.3.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) วางแผนจัดทำระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา
- 2) ดำเนินการแนะแนวตามแผนที่วางไว้ โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา
- 3) ติดตามประเมินผลการจัดระบบการแนะแนวภายในสถานศึกษา
- 4) ประสานความร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายภายในเขตพื้นที่การศึกษา

5.3.9 ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำรวจจุดเด่น และจุดด้อยของสถานศึกษา
- 2) วางแผนจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 4) กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
- 5) ดำเนินการปฏิบัติตามแผน ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

6) กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและรายงานผลการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

7) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

8) ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นในการปรับปรุง และพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา

9) ประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

10) ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพ การศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

5.3.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควร ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษา สำรวจความต้องการของชุมชนด้านวิชาการ
2) จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด เทคนิค ทักษะทางวิชาการเพื่อการพัฒนา ของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่น

3) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา
4) จัดให้มีมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบคลุม ชุมชน ท้องถิ่น

5) ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

6) ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

5.3.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ผู้บริหาร สถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษา สำนวสภาพปัจจุบัน ปัญหาการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
2) ประสานความร่วมมือ กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติในการพัฒนาวิชาการ
3) ดำเนินการพัฒนาวิชาการ
4) สรุปและรายงานผลการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

5.3.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้

1) สำรวจ ศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล/หน่วยงานต่างๆ

2) วางแผนส่งเสริม สนับสนุน งานวิชาการให้กับบุคคล/หน่วยงานต่างๆ

3) มีการดำเนินงานตามแผน

4) นิเทศ/ประเมินผลการดำเนินงาน

5) สรุปผลการดำเนินงาน

6) รายงานผลการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้บุคคล/หน่วยงานต่างๆ
รับทราบ

7) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ เพื่อนำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาพัฒนา/ปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป แนวทางการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้บริหารควรบริหารงานวิชาการตามขั้นตอน คือ 1) กำหนดนโยบาย / วางแผนการดำเนินงาน 2) ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) ดำเนินการตามนโยบาย 4) นิเทศติดตาม และประเมินผล และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรให้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมแก่บุคลากรเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา
2. ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ จัดบรรยากาศภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และนิเทศติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นประจำและต่อเนื่อง
3. สถานศึกษาควรสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตการศึกษาที่มีอาณาเขตใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงาน
2. ประชากรที่ใช้ศึกษาควรเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายวิชาการ หรือผู้บริหารงานวิชาการของเขตพื้นที่การศึกษา